

Forskning for klinisk kvalitet i hverdagen

KVIT står for Kvalitetssikring i tannhelsetjenesten. Samtidig gir navnet assosiasjoner til noe hvitt. Og det er ikke så langt fra sannheten. For dette handler for det meste om hvite fyllinger, og om deres holdbarhet og levetid. Vi snakker om et omfattende klinisk forskningsprosjekt, der målet er å oppnå bedre kvalitet i hverdagsodontologien. Noe som på sikt kanskje kan komme alle tannleger til gode.

Hvor foregår dette prosjektet, og hva går det ut på, prosjektleder Anne Bjørg Tveit?

– Dette er en klinisk studie som foregår i to områder i Hordaland, ved Bergen. Samtidig pågår et tilsvarende prosjekt i noen kommuner i nærheten av København i Danmark. De to prosjektene er like i design, vi har lik protokoll og skal kunne utveksle data. Vi har kontinuerlig kontakt og samarbeider med danskene, som har Vibeke Qvist ved Københavns universitet som prosjektleder. Vi startet med forberedelser og motivering av prosjektannlegene høsten 2001. Og i april 2002 startet det kliniske prosjektet, som går ut på å kartlegge og følge klasse II-fyllinger som legges i molarer og premolarer hos barn og unge.

Arbeidet består i en omfattende registrering ved legging av fyllingene og senere registrering av hvordan det går med dem. Prosjektannlegene fyller ut et skjema for hver fylling de legger. Der registreres både data om pasienten; for eksempel karieserfaring og munnhygiene, og om selve fyllingen som vi kaller prosjektfyllingen. Vi registrerer hvorfor fyllingen legges, hvilken type preparering som brukes, utstrekningen og dybden. Vi antar at det vil få betydning for fyllingens levetid, men vi vet det ikke. Mange tror at de små fyllingene klarer seg bedre enn de store, men vi har faktisk ingen data som forteller hvordan det virkelig er.

Anne Bjørg Tveit ved Det odontologiske fakultet i Oslo er prosjektleder for KVIT. Et klinisk forskningsprosjekt som vil avdekke fyllingenes holdbarhet og levetid, og derved bedre kvaliteten i hverdagsodontologien.

– Er det første gang man gjennomfører en slik studie?

– I dette omfanget, ja. Selv om det er gjennomført gode studier av fyllinger før, som for eksempel Håkon Nordbøs studie av skålfyllinger. Men der fikk man relativt begrenset kunnskap om hvordan det gikk med fyllingene. Her kommer vi til å ha et materiale på fire tusen klasse II-fyllinger når alle prosjektfyllingene er lagt. Hvis noen av fyllingene må repareres eller legges om, blir dette nøye registrert i vår database.

Og når fyllingene er minst fire år skal vi finne ut hvordan det er gått med dem, og også med naboflatene. En teori er for eksempel at en fluorholdig fylling har god innvirkning på naboflaten.

– Bruker tannlegen forhåndsbestemte materialer i prosjektfyllingene?

– Nei, og det er en viktig ting ved denne studien: tannlegen velger selv hvilket materiale som skal brukes. Her er det hverdagsodontologien som skal kartlegges, for det er den vi vil teste. Derfor skal tannlegene velge det mate-

rialet de ellers ville valgt. Det er en tung måte å lage en klinisk studie på, og vi får mange variabler. Derfor trenger vi også et kjempestort antall fyllinger for å kunne gjøre adekvate analyser.

– Er målet å kunne si noe om hvert enkelt materiale?

– Nei, vi skal ikke si noe om enkeltmaterialer, men om grupper av materialer. Hvis vi får nok data, kan vi sikkert si noe om enkeltmaterialer også, men det er ikke vårt mål. Vi anser oss også som heldige som ikke har måttet søke støtte hos materialleverandører. Det kan vi takke Sosial- og helsedirektoratet for, de har støttet prosjektet økonomisk. Jeg har lyst til å fremheve Liljan Smith Aandahl spesielt. Hennes støtte til prosjektet har vært veldig viktig.

I samme slengen må jeg rose fylkestannlegen i Hordaland, Inge Magnus Bruvik og overtannlege Torunn Gaarden også. Deres entusiasme har også vært helt uvurderlig for å få dette prosjektet til på en så fin måte. Dessuten er jeg ikke alene ved Det odontologiske fakultetet i Oslo, Ivar Espelid deltar like aktivt i prosjektet som jeg.

– Er det noen forskjeller mellom Danmark og Norge i utgangspunktet?

– Ja, i Danmark har de lagt amalgam i langt større utstrekning enn hos oss de seneste årene. De er egentlig bare helt nylig kommet i gang med å legge hvite klasse II-fyllinger. I vårt materiale er det lagt amalgam i syv prosent av prosjektfyllingene, mens de har en langt større andel amalgamfyllinger.

– Denne studien skal gå over mange år. Hva gjør dere når en prosjektannlege slutter i stillingen sin?

– Ja, det skjer jo fra tid til annen. Men det er fullt mulig å erstatte en prosjektannlege og gå inn og ta hans eller hennes plass i prosjektet. Prosjektfyllingene er lette å identifisere i den elektroniske journalen. Men vi regner også med at vi kommer til å miste kontakten med noen av prosjektfyllingene.

Vi er forresten i gang med å rekruttere en stipendiat, fordi det helt klart ligger materiale til minst én doktorgrad i dette store prosjektet. Tanken er at sti-

pendiaten, eller stipendiatene hvis det blir to, blant annet skal være litt detektiv og prøve å fange opp dem som faller ut av systemet. Samtidig er det mye som kan gjøres av ulike sideundersøkelser i det materialet vi etter hvert samler i vår database.

Vi har forresten allerede gjennomført en liten sideundersøkelse, som dreide seg om å kartlegge hvilke kriterier som vektlegges, både av tannlege og av pasient, ved valg av fyllingsmateriale. Det viser seg, ikke overraskende, at tannleger vektlegger varighet, mens pasientene synes utseende er det viktigste. Spørsmålet om pris var ikke med i denne undersøkelsen, da det jo dreier seg om en gruppe som ikke betaler for tannhelsetjenester.

– Hvem får tilgang til materialet etter hvert som dataene kommer inn?

– Alle prosjektannlegene har tilgang til sine enkeltdata, og til materialet som helhet, slik at de kan se totalen og gjennomsnittsverdiene, og sammenligne sine fyllinger med totalen. Etter hvert vil det bli lagt inn data om revisjoner og hvorfor de blir lagt om, og tannlegene kan gå inn og se hvor lenge deres fyllinger varer i forhold til de andre. Det er her den verdifulle kvalitetssikringen ligger. Hvis det kommer inn et nytt materiale som ikke holder mål, vil man fort kunne se det av dataene som blir lagt inn i basen.

På sikt er dette noe alle tannleger i landet kan være med på og få tilgang til. Jeg ser for meg at vi kan få et register over tannfyllinger å la hofteregistret, som omfatter alle hofteimplantater som så å si er ute og går i Norge – og at dette på en eller annen måte skal kunne implementeres i tannlegenes journal.

Både å drive dette prosjektet, og for alle som er med som prosjektannleger, er dette en stor jobb, men når vi vet hvilken stor og viktig informasjonsbase vi får, og hva dette kan komme til å bety for kvalitetsutviklingen i tannhelsearbeidet, er det virkelig verdt det, avslutter Anne Bjørg Tveit entusiastisk.

Tekst og foto: Ellen Beate Dyvi